

Forensische taalkunde

Doelgroep	voortgezet onderwijs
Vorbereidingstijd	10 min.
Lesduur	40 min.
Kerndoelen	I4 (talige identiteit), I5 (taalvariatie en taalverandering)
Eindtermen	I2 (taalvariatie), I3 (taalgebruik in context)
Taalperspectief (systemisch, individueel, sociaal cultureel, historisch)	Systemisch (hoe werkt taal/hoe zit taal in elkaar)
Lestype (klassikaal, groepjes, individueel)	klassikaal, individueel, groepjes
Materiaal/benodigdheden	digibord, artikel, werkblad, eventueel Mentimeter
Thematiek	taalverwondering, taalwetenschap, forensische taalkunde
Competenties	analyserend vermogen

Bronnen:

Hoe realistisch is forensische taalkunde in tv-series? (*Onze Taal*, 2025, nr. 6)

Achtergrond:

Meike de Boer is forensisch taalkundige en bespreekt in het artikel ‘**Hoe realistisch is forensische taalkunde in tv-series?**’ verschillende misdaadseries waarin dit vakgebied een rol speelt. In dit soort series wordt bijvoorbeeld het taalgebruik in dreigbrieven en appjes geanalyseerd om een idee te krijgen van de dader, maar hoe realistisch is dit echt?

In deze les ontdekken de leerlingen wat forensische taalkunde is. Ook komen ze erachter dat iedereen een eigen unieke schrijfstijl heeft, en proberen ze schrijfstijlen van appjes van vrienden en familie te analyseren aan de hand van bepaalde kenmerken.

Vorbereiding:

Om te zorgen dat de les goed verloopt, is het belangrijk dat je de les van tevoren doorleest, de **werkbladen** uitprint en de **Mentimeter** even uittest (mocht je deze willen gebruiken).

Opdracht 1: Introductie (individueel en klassikaal)

Laat alle leerlingen de opdracht hieronder uitvoeren. Dit kan via Mentimeter (als je inlogt, kun je via [deze link](#) de presentatie aan je eigen presentaties toevoegen door op het plusje linksboven te klikken), maar je kunt ook zelf het **plaatje** uit de bijlage tonen en de leerlingen op een andere manier de zinnen laten opsturen/inleveren.

Geef de leerlingen de volgende opdracht zonder extra instructies of uitleg: **Beschrijf in één zin van maximaal 15 woorden wat er op het plaatje gebeurt.**

Let op: de leerlingen mogen nog niet weten waarvoor het wordt gebruikt, om te voorkomen dat ze hun schrijfstijl gaan aanpassen! Beperk je ook tot alleen bovenstaande opdracht zonder verdere uitleg.

Toon de ingeleverde beschrijvingen nu op het digibord en bespreek ze bijvoorbeeld aan de hand van de volgende vragen:

- Welke verschillende woorden worden er gebruikt om de persoon op het plaatje te beschrijven? Denk aan 'man', 'jongen', 'iemand', etc.
- Wordt er meer 'uitglijden op' of 'uitglijden over' geschreven?
- Is de vloer 'nat', 'gedweild', 'glad' of iets anders?
- Hoe vaak wordt er een causaal verband beschreven in de zin? Dus X omdat/doordat/want Y?
- Zijn er zinnen die exact hetzelfde zijn?

Leg uit dat er veel verschillende manieren zijn om hetzelfde plaatje te beschrijven en dat iedereen een unieke schrijfstijl heeft. Forensisch taalkundigen zijn mensen die gespecialiseerd zijn in het analyseren van verschillende schrijfstijlen. Zij analyseren het taalgebruik in bijvoorbeeld dreigbrieven en appjes om kenmerken te kunnen ontcijferen van de schrijver. Zo kunnen forensisch taalkundigen de politie helpen bij het vinden van de dader.

In het artikel dat in opdracht 2 besproken zal worden, wordt het volgende gezegd: "De kans dat twee verschillende mensen precies dezelfde zin gebruiken is statistisch gezien erg klein. Als stelregel kun je ongeveer aanhouden dat het geen toeval kan zijn als er zeven dezelfde woorden achter elkaar voorkomen op twee of meer verschillende plekken."

Zien de leerlingen dit terug in de verschillende beschrijvingen?

Opdracht 2: Bespreking artikel (individueel en klassikaal):

Laat de leerlingen nu het artikel van Meike de Boer lezen en bespreek het aan de hand van de volgende vragen:

- Wisten jullie al dat er soms forensische taalkunde ingezet wordt bij politieonderzoeken? Of is dit een nieuw onderwerp voor jullie?
- Is het jullie weleens opgevallen dat er forensische taalkunde werd gebruikt in een (misdad)serie? Zo ja, vond je dit realistisch overkomen of niet?
- Vinden jullie dat taalkenmerken als onderdeel van bewijsmateriaal betrouwbaar genoeg zijn in de rechtszaal? Waarom wel/niet?
- *“Er bestaat geen databank waarin taalkenmerken aan personen worden gelinkt (zoals bij DNA).”*
→ Vinden jullie dat er zo’n databank zou moeten komen? Waarom wel/niet?
- *“Zij herkenden onder andere de opvallende woordcombinatie ‘cool-headed logician’ als afkomstig van hun (schoon)broer, en overhandigden brieven van hem aan de FBI.”*
→ Denken jullie dat jullie dit soort opvallende woordcombinaties ook zouden kunnen herkennen in teksten geschreven door een vriend of familielid? Heeft iemand een voorbeeld van een woord (of woordcombinatie) dat typisch is voor iemand in hun omgeving?

Opdracht 3: Appjes analyseren (individueel en in groepjes/klassikaal)

Als je een appje krijgt, kun je soms meteen aan de stijl van het appje herkennen wie het is, zonder dat je de naam ziet. Maar waaraan merk je dat eigenlijk? Wat zijn de kenmerken van iemands manier van appen?

Laat leerlingen appjes van drie verschillende familieleden en/of vrienden verzamelen om deze vervolgens te analyseren. De appjes zelf hoeven niet gedeeld te worden met anderen.

Laat ze de appjes analyseren met behulp van het **werkblad**.

Laat de leerlingen nadat ze het werkblad hebben ingevuld de verschillende personen met elkaar vergelijken. Wat is het grootste verschil in de manier van communiceren? Kunnen ze bepaalde patronen herkennen in hoe verschillende mensen appjes sturen of niet? Bijvoorbeeld het gebruik van interpunctie en emoji’s bij vrienden versus familieleden?

Laat de leerlingen hun bevindingen vervolgens bespreken in kleine groepjes/klassikaal. Wat valt op? Lijken de appjes van mensen van dezelfde leeftijd bijvoorbeeld meer op elkaar? Zijn er nog opvallende uitschieters (een oma die veel afkortingen gebruikt of een jong persoon die heel formeel typt)?